

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Πολιτική, Πόλεμος, Στρατηγική

Ενότητα 3: Από την ρωμαϊκή λεγεώνα στον Μεσαίωνα

Γιώργος Μαργαρίτης
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

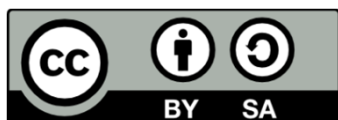
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Από την ρωμαϊκή λεγεώνα στον Μεσαίωνα

3ος αι π.Χ. – 7ος αι μ.Χ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Ρωμαϊκή “προϊστορία”.
2. Η ρωμαϊκή «λεγεώνα».
3. Μεσαίωνα.
4. Ειδική Βιβλιογραφία.

Σκοποί ενότητας

- Να αναλυθεί η Ρωμαϊκή “προϊστορία”.
- Να γίνει κατανοητή η έννοια της ρωμαϊκής «λεγεώνας».
- Να παρουσιαστούν τα χαρακτηριστικά της εποχής του Μεσαίωνα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ρωμαϊκή “προϊστορία”

Η ρωμαϊκή “προϊστορία”

- Σε σχέση με την κλασσική ελληνική αρχαιότητα η ρωμαϊκή “προϊστορία” παρουσιάζει μικρές αλλά ουσιαστικές διαφορές. Ο συνοικισμός και αργότερα η πόλη της Ρώμης δημιουργήθηκε πάνω σε πέρασμα σημαντικών εμπορικών δρόμων ενώ γύρω της απλωνόταν η πλούσια παραλιακή πεδιάδα των δυτικών ακτών της Ιταλίας. Τα γεωγραφικά δεδομένα (η απουσία δηλαδή αυτοτελών και σχετικά απομονωμένων γεωγραφικών ενοτήτων που προδιέγραφαν την έννοια της “επικράτειας”) δεν αποξένωναν την Ρώμη από τους γύρω λαούς και τις δικές τους πολιτικές οντότητες. Το αντίθετο: προσκαλούσαν στην επαφή μαζί τους – ειρηνική ή πολεμική – και τελικά την ενσωμάτωσή τους σε ένα ενιαίο πολιτικό σύστημα. Η ρωμαϊκή μυθολογία αφηγείται με τον τρόπο της ετούτη τη διεργασία.

Η ρωμαϊκή “προϊστορία”

- Η βασική ιδέα που επέτρεπε αυτήν την εξάπλωση του πολιτικού δικαιώματος ήταν ότι η Ρώμη – ως πολιτική οντότητα – μπορούσε να αναπαράξει τον εαυτό της. Η κάθε πόλη δηλαδή που θα περιλάμβανε – στην λειτουργία της και ως εκ τούτου στην αρχιτεκτονική της – τα σύμβολα και τους θεσμούς της Ρώμης, μπορούσε να λειτουργήσει πολιτικά όπως η αρχική μητρόπολη.

Η ρωμαϊκή “προϊστορία”

- Η ίδια ιδέα οδήγησε στη διαίρεση του ρωμαϊκού στρατού σε αυτοδύναμα στρατιωτικά σώματα με πολλαπλές δυνατότητες και λειτουργίες. Οι ρωμαϊκές λεγεώνες ήταν στην ουσία αναπαραγωγές – εν πολέμω – της ίδιας της μητρόπολης – της Ρώμης. Για το λόγο αυτό οι λεγεώνες μπορούσαν να λειτουργήσουν αυτόνομα ως πολιτικές οντότητες και να λάβουν συλλογικά πολιτικές αποφάσεις. Παράδειγμα, στην αυτοκρατορική περίοδο, σε περιόδους που η κεντρική εξουσία βρισκόταν σε κρίση οι λεγεώνες μπορούσαν να αναγορεύουν ηγεμόνες ή και αυτοκράτορες (πάνω στις ασπίδες τους).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ρωμαϊκή «λεγεώνα»

Η ρωμαϊκή «λεγεώνα»

- Μικρογραφία των λειτουργιών της πόλης – στην ουσία ένα μικρό αντίγραφο της Ρώμης (με όλες τις λειτουργίες, υπηρεσίες, σύμβολα, εξουσίες παρούσες και σε κίνηση). Η λεγεώνα προσφέρει στον πόλεμο την πολυπλοκότητα των υπηρεσιών και των δυνατοτήτων που μία πόλη μπορεί να προσφέρει στην ειρήνη. Εξαιρετικά αποτελεσματικό σχήμα με πολιτικές συνέπειες: ο στρατός μπορεί να εκβιάσει και πολιτικές αποφάσεις.
- Στο στρατιωτικό πεδίο ετούτη η πολιτική ιδέα έδωσε στις λεγεώνες ισχυρά πλεονεκτήματα.

Η ρωμαϊκή «λεγεώνα»

- Πρώτο, στο πεδίο της μάχης η αντίστοιχη με την οργάνωση μιας πόλης πολύπλοκη διάρθρωσή τους τους επέτρεπε να συνδυάζουν πολλά είδη όπλων. Ο συνδυασμός αυτός αποτέλεσε απόλυτο στρατιωτικό πλεονέκτημα απέναντι σε αντιπάλους που συνήθως περιορίζονταν στις επιλογές τους από τα κοινωνικά πρόσημα των χώρων που εκπροσωπούσαν.
- Δεύτερο, στο πεδίο της κατάκτησης και του ελέγχου, η ρωμαϊκή λεγεώνα, κυριολεκτικά «ρίζωνε» στη γη, δεδομένου ότι κάθε της στρατόπεδο αποτελούσε μια εκ των πραγμάτων πόλη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μεσαίωνας

Μεσαίωνα

- Η πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ολοκλήρωσε τον κύκλο της αρχαιότητας και του δουλοκτητικού τρόπου παραγωγής και άνοιξε προοδευτικά τον δρόμο για τον Μεσαίωνα – τον φεουδαρχικό τρόπο παραγωγής.
- Τα χαρακτηριστικά της νέας αυτής εποχής (αυτά που μας ενδιαφέρουν σε ετούτη την παράδοση) είναι η στροφή προς μικρές παραγωγικές και πολιτικές ενότητες στηριγμένες στις προδιαγραφές της «κλειστής οικονομίας» (ενίοτε ως τα όρια της αυτάρκειας) και στην εντατικοποίηση της αγροτικής εργασίας στο πλαίσιο της δουλοπαροικίας. **Το πλεόνασμα της παραγωγικής διαδικασίας δεν κατευθυνόταν πλέον προς την στήριξη ενός ενιαίου κράτους ικανού να διαχειριστεί μια «αυτοκρατορικών» διαστάσεων πολιτική και οικονομική επικράτεια, αλλά στη στήριξη του κατόχου ενός «δικαιώματος»: του φεουδάρχη.**

Μεσαίωνας

- Ο τελευταίος αποκτούσε το δικαίωμα της νομής ενός μέρους της περιουσίας – της ιδιοκτησίας του Θεού – με αντάλλαγμα την αφοσίωσή του σε μια «αποστολή»: στη διαφύλαξη της ευταξίας στο επίγειο «Βασίλειο του Θεού». Η «αποστολή» αυτή έδινε στον φεουδάρχη το δικαίωμα του πολέμου – τον μετέτρεπε δηλαδή σε πολεμιστή – υπερασπιστή της θεϊκής εντολής και τάξης.
- **Στην ουσία έχουμε εδώ την επιστροφή στον πόλεμο ως «κοινωνικό προνόμιο».**
- Η κοινωνία του μεσαίωνα χωριζόταν (σύμφωνα με την παρατήρηση του Ζωρζ Ντυμπύ), σε **«εκείνους που πολεμούν, εκείνους που προσεύχονται και τους υπόλοιπους που εργάζονται και παράγουν για να στηρίξουν τις δύο πρώτες κατηγορίες».** Η θεωρία του πολέμου επιστρέφει στην απλότητα της «μονομαχίας», της προσωπικής – πάντα με διαμεσολαβητή τον Θεό – αναμέτρησης, όπου ο πλέον ικανός ισοδυναμεί με τον κοινωνικά ανώτερο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ειδική Βιβλιογραφία

Ειδική Βιβλιογραφία

- Goldsworthy Adrian, *Roman Warfare*, (Harper 1993)
- Roth Jonathan, *Roman Warfare*, (Cambridge U.P., 2009)
- Keen Maurice (edit.), *Medieval Warfare: A History*, (Oxford U.P., 1999)
- Delbruck Hans, *Medieval Warfare: History of the Art of War* (Nebraska U,P,. 1990)

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Μαργαρίτης.
«Τίτλος Μαθήματος. Πολιτική, Πόλεμος, Στρατηγική. Από την ρωμαϊκή
λεγεώνα στον Μεσαίωνα». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από
τη δικτυακή διεύθυνση: http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Φράγκου
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015

